

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра бібліотекознавства та інформології

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
СОЦІОЛОГІЯ КНИГИ І ЧИТАННЯ

напрямок підготовки 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»

галузь знань 0201 «Культура»

Інститут журналістики

2017-2018 рік

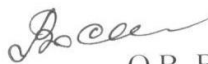
Робоча програма “Соціологія книги і читання” для студентів освітнього рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», галузі знань 0201 «Культура». – 2017. – 21 с.

Розробник: **Макарова Марія Володимирівна**, кандидат культурології, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології.

Протокол №1 від 28 серпня 2017 року

Завідувач кафедри
бібліотекознавства та інформології

О.В. Воскобойнікова-Гузєва

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора Інституту журналістики
з науково-методичної та навчальної роботи

О. А. Росінська

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
Змістовий модуль I	8
Змістовий модуль II.	10
V. Плани семінарських занять	12
VI. Завдання для самостійної роботи	14
VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	15
IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	16
X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ	17
Рекомендована література	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Опис дисципліни та її предмета. «Соціологія книги і читання» належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін напряму підготовки «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»

Програма навчального курсу передбачає комплексну проблематику дослідження книги та читання яка цікавить соціологів, книговидавців та бібліотечних фахівців.

Метою дисципліни є вивчення теоретичних аспектів та оволодіння практичними навичками в організації та проведенні соціологічних досліджень з проблем соціології книги і читання.

Вивчення «Соціології книги і читання ґрунтується на дисциплінах «Соціологія», «Книгознавство», «Бібліотекознавство», «Бібліотечно-інформаційне обслуговування».

В результаті вивчення дисципліни **студенти повинні отримати знання:**

- теоретичних та методологічних аспектів соціології книги і соціології читання;
- історичних етапів становлення предмета соціології книги і читання;
- соціологічного аналізу еволюції українського книгодрукування;
- основних складових програми соціологічного дослідження;
- методичного інструментарію проведення дослідження: (анкетування, контент аналіз, спостереження, порівняння, абстрагування, методи відбору, фіксації, перевірки соціальних фактів та систематизації, аналізу вихідних даних, загальні та спеціальні (моделювання, індукції і дедукції, аналіз і синтез, типологізація, статистично-математичні та ін.).
- специфіки організації та проведення дослідження соціологічного аналізу книги і читання;
- обробки і аналізу соціологічних даних;
- видів підсумків та звітності соціологічного дослідження.

Студенти повинні вміти:

- проаналізувати основні етапи розвитку соціології книги і читання як наукової дисципліни;
- здійснити соціологічний аналіз еволюції українського книгодрукування;
- розробити програму соціологічного дослідження з проблем книговидавання та читання;
- розробити анкету та провести опитування респодентів;
- організувати та провести дослідження згідно розробленої програми;
- проаналізувати отримані соціологічні дані;
- написати звіт про виконане соціологічне дослідження;
- виявити ставлення до читання в українському суспільстві, його місця в системі культурних цінностей;
- проаналізувати вплив телебачення, Інтернету та інших засобів масової комунікації на читацьку поведінку особистості.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., із них 28 год. – лекції, 28 год. – семінарські заняття, 80 год. – самостійна робота, 8 год.- модульна контрольна робота.

Всього у 7 семестрі: лекції – 14 год; семінарські заняття – 14 год; самостійна робота – 40 год; модульна контрольна робота – 4 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: соціологія, соціологія книги, соціологія читання, соціальний статус читання, соціологічні методи, динаміка читання, читацька культура та ін.

Курс:	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i></p> <p>Гижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань Галузь знань 0201 «Культура»</p> <p>напря́м 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: <i>4.</i></p> <p>Семестр: <i>7.</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>28 годин з них:</i> Лекції (теоретична підготовка): <i>14 годин</i> Семінарські заняття: <i>14 годин</i></p> <p>Модульні контрольні роботи: <i>4 годин</i></p> <p>Самостійна робота: <i>40 годин</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Поточні консультації	Самостійна робота
Змістовий модуль I.								
Теоретико-історичні засади соціології книги і читання								
1.1	Соціологія книги і читання: мета, зміст і завдання	6		2			4	
1.2	Взаємодія книги, читання та бібліотеки як соціокультурний процес	6		2			4	
1.3	Соціологічний аналіз еволюції українського книгодрукування	6		2			4	
1.4	Читач та читання в соціологічних дослідженнях бібліотек XX - поч. XXI ст.	8		2	2		4	
1.5	Історичні етапи становлення предмета соціології книги та соціології читання	10		2	4		4	
	Модульна контрольна робота	2						2
	<i>Разом</i>	36		8	6		20	2
Змістовий модуль II.								
Особливості організації проведення соціологічного дослідження								
2.1.	Програма соціологічного дослідження як основа проведення дослідження з проблем книги та читання	6		2			4	
2.2	Обробка і аналіз соціологічних даних	6		2			4	
2.3	Підведення підсумків соціологічного дослідження	6		2			4	
2.4	Розвиток соціології книги та читання	8			4		4	
2.5.	Програма соціологічного дослідження: вимоги, структура	8			4		4	
	Модульна контрольна робота	2						2
	<i>Разом</i>	36		6	8		20	2
За 7 семестр		72		14	14		40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ТЕОРЕТИКО-ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЇ КНИГИ І ЧИТАННЯ

Тема 1.1. Соціологія книги і читання:

мета, зміст, завдання (2 год.)

Предмет, мета і завдання курсу «Соціологія книги і читання», його місце у професійній підготовці фахівців спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія».

Зв'язок курсу з книгознавчими, бібліотекознавчими, інформаційними та іншими галузями знань та навчальними дисциплінами.

Інтеграція курсу з соціологією, психологією, педагогікою тощо.

Структура дисципліни, характеристика модулів, види занять і розподіл годин, організація самостійної роботи студента. форми контролю.

Галузеві соціології: їх характерні особливості і завдання. Проблематика окремих галузей соціологічного знання у працях М. Вебера і Е Дюркгейма. Концепції «рангування». рівнів соціологічного знання Р Мертона. Концепції «мультипарадигмальності» сучасної соціологічної науки.

Загальні проблеми соціолога культури. Соціологія книги та соціологія читання як галузі соціології культури.

Бібліотечна соціологія та її характеристика. Проблеми та перспективи.

Методологічні аспекти соціології книги і читання.

Книга як найважливіший чинник духовної культури людства. Основні визначення поняття «читання». Основні напрями досліджень соціології читання. Читання як вид суспільної комунікації. Особливості знакової системи друку. Характерні особливості людини, що читає. Роль соціологічних служб у дослідженні читацької аудиторії різних верств населення.

Тема 1.2 Взаємодія книги, читання та бібліотеки як соціокультурний процес (2 год.)

Процеси творення та життя книги: письменник, видавництво, поліграфія, книжкова торгівля, бібліотека, читач. Читання як показник стану суспільства та його культури. Міжнародна асоціація читання (1965 р.), її мета, завдання, діяльність. Розвиток публічних бібліотек упродовж ХХ ст., функції та завдання. Публічні бібліотеки Європи та США як демократичні інституції. Бібліотеки колишнього СРСР як ідеологічні установи. Шляхи перебудови бібліотечної та книговидавничої справи в умовах суверенної, незалежної держави. Сучасний стан бібліотечної та книжкової справи в Україні.

Вплив книговидання на діяльність бібліотек. Читацька активність в різних країнах світу. Національні програми читання Німеччини, Франції Нідерландів, Великобританії, США, Росії, як чинники подолання кризових явищ читання.

Перспективи розвитку книговидавничої та бібліотечної справи, їх вплив на читацьку аудиторію.

Семінар «Структура і функції соціології як науки» (2 год.).

Тема 1.3 Соціологічний аналіз еволюції українського книгодрукування (2 год.)

Освітні процеси першої половини XVII ст. та їх вплив на друковану продукцію. Книжковий репертуар другої половини XVII—XVIII ст.

Процеси русифікації та їх вплив на українське книгодрукування. Зібрання приватних бібліотек українського панства, їх характеристика.

Видання «Енеїди» І. Котляревською як початок нового періоду української літератури.

Літературний процес першої половини XIX ст. та його вплив на книжкову продукцію. Цензура як гальмо розвитку української книги. Українське друковане слово другої половини XIX ст

Петербурзький період видавничої діяльності П. Куліша, його серія «Сільська бібліотека» (1861 -1863 рр.).

Українська культура, мова, література під тиском Циркуляру Валуєва (1863 р.) та Емського указу (1876 р.). Україна осторонь світового поступу в книжковій справі (1876-1906). Характерні особливості книговидавання початку XX ст. Видавнича діяльність В Грінченка, І. Франка. Книжковий рух періоду української революції та в період укрінізації (1918-1929 рр). Період 20-х років XX ст. як «український ренесанс» у книговидавничій галузі.

Русифікація українського книговидавання в радянський період.

Книжкові фонди бібліотек України наприкінці 80-х років XX ст.

Проблеми національної книги на початку XXI ст. Книжкові форуми та ярмарки як засоби популяризації української видавничої продукції.

Тема 1.4 Читач та читання в соціологічних дослідженнях бібліотек XX-XXI ст. (2 год.)

Запровадження статистичного методу досліджень в діяльність міських публічних бібліотек на початку XX ст. Аналітичні огляди як перші спроби теоретичного осмислення соціологічних матеріалів про читачів і читання бібліотек. Розвиток досліджень соціології читачів та читання в 20-ті роки XX ст. Розробка методів досліджень. Діяльність Кабінету вивчення книги й читача при УНІКу (1926- 1930 рр.). Всеукраїнське обстеження бібліотек (1927) та його висновки. Особливості соціологічних досліджень в 30-50-ті рр. Активізація проведення широкомасштабних (у межах колишнього СРСР) соціологічних досліджень 60-70-х років та їх висновки: «Советский читатель» (1965-1967). «Книга и чтение в жизни небольших городов» (1969-1971). «Книга и чтение в жизни советского села» (1973-1976).

Зміст, основні напрямки вітчизняних досліджень, процес їх розробки, проведення, висновки та рекомендації: «Книга і читання в житті сучасного села» (1971-1972), «Динаміка читання та читацького попиту в масових бібліотеках» (1976-1977; 1982). «Читання бібліотечних працівників міста Києва» (1980). «Радянський читач-робітник України початку 80-х років» (1981-1984). «Стан бібліотечного обслуговування, чгпацькі потреби, залиш та інтереси окремих національних груп населення в місцях їх компактного проживання на території республіки» (1988-1989), «итацькі інтереси та попит на українську художню

літературу в бібліотеках республіки» (1989-1991), «Читач облзсної універсальної наукової бібліотеки» (1991).

Методологічна база досліджень. Соціологічні служби при бібліотеках та їх діяльність. Удосконалення лагальнонаукових та спеціальних методів досліджень. Характерні особливості досліджень н різних типах бібліотек (Національних, обласних, міських, районних тощо) на початку ХХІ ст.

Соціологічне дослідження «Український бібліотекар як читач початку ХХІ ст.» (2003-2005 рр.). розробка, проведення, висновки.

Тема 1.5 Історичні етапи становлення предмета соціології книги та соціології читання (2 год.)

Друга половина ХІХ ст. - 10-ті роки ХХ ст. - етап переднаукового збирання та осмислення широкого обсягу емпіричного матеріалу. Внесок Х. Алчеської, Б. Грінченка. М. Рубакіна, М. Павлика. І. Франка у розвиток соціології читання. Соціологія книги в працях П. Огле.

1920-1930-й рр. - етап розробки теоретико-методологічних засад соціології книги та соціології читання. Праці М. Куфаєва, Ю. Меженка, Д. Балики, Б. Бороча, А. Вняснівського. К. Довгань, В. Іванушкіна. ІЛ Фрідьєвої та їх роль у теоретичному обґрунтуванні наукових знань.

Особливості діяльності Українського наукового інституту книгознавства (1922-1936): 1931-1959-й рр. - етап гальмування соціологічних досліджень, призупинення тсоретичних розробок спеціальної та галузевої соціології; 1960-1990-й рр. - етап формування наукового статусу соціології книги і читання. Характеристика праць українських та зарубіжних дослідників книги та читання: Й. Баренбаум, Б. Банка. Л. Вовченко. М. Ігнатенка, В. Крейденка,

А. Макарової, В.Медведевої, Л. Одинокі, В. Пілецького. В. Студенкової та інших. Комплексні соціологічні дослідження, їх особливості

Сучасний стан досліджень соціології книги і соціології читання. Внесок Т. Богуш, П. Голобуцького, Б. Жлудька, Л. Любаренко, О. Мастипан, З.Савіної, О. Семашка, Т. Новальської. І. Тимошенко та інших в розвиток соціології книги та соціології читання як галузей соціології культур».

Семінарське заняття «Розвиток соціології книги та читання» (4 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 2.1. Програма соціологічного дослідження як основа проведення дослідження з проблем книги і читання (2 год.)

Характеристика документно-інформаційних установ, в яких здійснюються соціологічні дослідження з проблем книги і читання та їх основна мста. Специфіка теорстнко-прмкладних та прикладних досліджень. Розробка програми дослідження та його основних елементів.

Визначення проблеми дослідження. Взаємозв'язок гносеологічного і предметного рівнів у проблемній сиіуанії. Поглиблене вивчення проблеми та

можливі засоби її з'ясування: вивчення літератури, аналіз документів, бесіди з читачами за книговидавцями тощо.

Формулювати проблеми в програмі соціологічного дослідження

Основні методологічні вимоги до визначення об'єкта та предмета дослідження. Формулювання мети і завдань дослідження. Логічний взаємозв'язок мети дослідження та структури його основних завдань.

Висунення та формулювання гіпотез дослідження. Визначення гіпотези. Основні та неосновні гіпотези та їх взаємозв'язок.

Визначення методів збору інформації. Кількісна і якісна стратегія дослідження.

Три основні методи збору первинних емпіричних даних в кількісній методології: історичний аналіз документів, опитування. Особливості використання різних методів в соціології книги та читання.

Визначення методів збору інформації. Кількісна і якісна стратегія дослідження.

Три основні методи збору первинних емпіричних даних в кількісній методології: історичний аналіз документів, опитування. Особливості використання різних методів в соціології книги та читання.

Тема 2.2 Специфіка організації та проведення дослідження соціологічного аналізу книги і читання (2 год.)

Робочий план як основний документ, регламентуючий організацію дослідження. Розробка концепції і програми дослідження, опробування методичного інструментарію. Збір первинних даних.

Проведення опитування. Особливості проведення анкетування і інтерв'ю. Місце і умови, в яких проводиться опитування. Вимоги до попередньої бесіди з респондентами. Типові проблеми та їх розв'язання в процесі опитування. Вплив особистості інтерв'юера на позицію респондента.

Метод наукового спостереження. Основні методологічні вимоги до наукового спостереження. Характерні особливості безпосереднього і опосередкованого наукового спостереження.

Бібліотечна статистика в сфері культури. Спеціальні бібліотечні методи досліджень та їх значення для соціології книги і читання: аналіз книжкових формулярів, аналіз листків читачьких вимог, аналіз бібліографічних довідок, аналіз бібліотечної документації.

Обробка і аналіз отриманих даних. Оформлення підсумкового звіту. Проведення дослідження. Використання метода фокус-груп в соціологічних дослідженнях. Фокус-група в структурі кількісного дослідження. Формування фокус-груп. Організація проведення фокус-груп. Функції модератора. Основні стилі поведінки модераторів: розгублений, авторитарний, байдужий, впливовий, досить активний, «досить знаючий», модератор з хворобливою допитливістю; модератор, що не втрачає нитки обговорення, вміє вести дискусію; модератор, що відстоює роль ведучого та інші.

Робота фокус-груп. Учасники фокус-груп та їх характерні особливості: лідери, союзники модератора, стримані, конкуренти модератора, «домінатор»,

«місіонер», «антагоніст», «уточнювач», «веселун», «нашіптувач», пасивний учасник. Управління фокус-групою. Аналіз діяльності фокус-групи.

Тема 2.3 Обробка і аналіз соціологічних даних (2 год.)

Логічна послідовність обробки і аналіз даних. Принципи формування вибірки. Три різновиди часткового обстеження та їх характерні особливості: метод великого масиву; випадкова вибірка, не випадково вибірка. Поняття та значення сукупності, що проектується (планується) та реальної сукупності.

Різновиди випадкової вибірки та їх характеристика: вірогідна вибірка; випадковий повторний вибір; випадковий неповторний вибір, систематичний (механічний) вибір; серійний відбір; стратифікаційний відбір; гніздовий відбір.

Різновиди не випадкового методу відбору; «відбір першого зустрічного», «відбір подібних собі», опитування за допомогою преси та телекомунікацій.

Типові помилки при формуванні вибірки. «Виправлення» вибірки. Обсяг вибірки для достовірних результатів дослідження. Обробка та інтерпретація даних. Види діаграм. Розробка та заповнення таблиць.

Вимоги при виконанні обробки і аналізі даних: дотримуватись програмних гіпотез, не відходити від мети та завдань дослідження; обробку і аналіз здійснювати з найпростіших процедур; не змішувати інтерпретацію даних за їх поясненням; ретельно відпрацьовувати висновки та прогнози, не зменшувати протиріччя, не замовчувати «гострі кути».

Семінарське заняття Програма соціологічного дослідження: вимоги, структура (4 год.)

Семінарське заняття Соціальний моніторинг (4 год.)

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

ТЕОРЕТИКО-ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЇ КНИГИ І ЧИТАННЯ

Семінарське заняття

Структура і функції соціології як науки (2 год.).

План

1. Наукові підходи до тлумачення предмета науки соціології.
2. Напрями соціологічних досліджень та їх особливості.
3. Функції соціології.
4. Методологія в соціологічному аналізі.
5. Соціологія книги та соціологія читання як галузі соціології культури.
6. Проблеми та перспективи соціології книги і читання

Література: Основна 10, 12, 16, 17,18,19.

Додаткова 2- 23.

**Семінарське заняття
Розвиток соціології книги та читання (4 год.).**

План

1. Соціологія книги та читання як галузі соціології культури та їх системно-функціональні зв'язки.
2. Методологічні засади соціології книги та соціології читання.
3. Основні етапи становлення та розвитку соціології книги та їх характерні особливості:
  - а) друга половина ХІХ - 10-ті роки ХХ ст.;
  - б) 20-30-ті роки ХХ ст.;
  - в) 60-80-ті роки ХХ ст.;
  - г) 90-ті роки ХХ ст.
4. Внесок українських науковців у розвиток соціології книги та соціології читання.

Література: *Основна* 10, 11,17,21,24.
Додаткова 14-23.

**Змістовий модуль II.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Семінарське заняття

Програма соціологічного дослідження: вимоги, структура (4 год.)

План

1. Вимоги до укладання теоретичної частини соціологічного дослідження.
2. Розробка методичного інструментарію.
3. Анкетування як провідний метод у соціологічних дослідженнях проблем читання та бібліотечної соціології.
4. Використання методу фокус-груп в соціологічних дослідженнях бібліотечної справи.
5. Структура звіту теоретико-прикладного та прикладного дослідження, спільне і відмінне у звітах.

Література: *Основна* 12, 15,18,20,32.
Додаткова 10-25.

**Семінарське заняття
Соціальний моніторинг (4 год.)**

План

1. Основні правила проведення соціального моніторингу.
2. Пошук і відбір інформації у відповідності з цілями користувача.
3. Методи обробки відібраної інформації і форм надання конкретних результатів обробки.
4. Соціальні цінності та ціннісні орієнтації.

Література: *Основна* 18,20,22,32
Додаткова 15, 17, 19,20-25.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I (20 ГОД.).

1. Підготувати таблицю: «Видатні вчені-соціологи» – 4 год.
2. Зробити порівняльний аналіз теорій двох різних соціологів – 4 год.
3. Роль соціології в реформуванні сучасного суспільства – 4 год.
4. Характеристика соціологічного дослідження – 4 год.
5. Проект і програма соціологічного дослідження – 4 год.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II (20 ГОД.)

1. Визначити проблему соціологічного дослідження, пов'язану з соціологією книги, соціологією читання, бібліотечною соціологією – 4 год.
2. Здійснити опитування респодентів (анкетування, інтерв'ю згідно розробленим анкетам. Анкетування охопити від 25 до 50 осіб – 4 год.
3. Підготувати звіт прикладного дослідження згідно методичних вимог – 4 год.
4. В фахових періодичних виданнях (за останні 10 років) виявити публікації, в яких йдеться про соціологічні дослідження з проблем вивчення книги і читання – 4 год.
5. Проблематика соціологічних досліджень на перспективу – 4 год.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Соціологія як наука -20 год.			
Підготуйте таблицю: «Видатні вчені-соціологи» – 4 год. Зробіть порівняльний аналіз теорій двох різних соціологів – 4 год. Роль соціології в реформуванні сучасного суспільства – 4 год. Характеристика соціологічного дослідження – 4 год. Проект і програма соціологічного дослідження – 4 год.	семінарське заняття, модульний контроль	5x5= 25	I-II

Змістовий модуль II.			
Соціологічне дослідження: поняття, етапи, види-20 год.			
<p>1. Визначити проблему соціологічного дослідження, пов'язану з соціологією книги, соціологією читання, бібліотечною соціологією – 4 год.</p> <p>Здійснити опитування респодентів (анкетування, інтерв'ю, згідно розробленим анкетам). Анкетування охопити від 25 до 50 осіб – 4 год.</p> <p>3. Підготувати звіт прикладного дослідження згідно методичних вимог – 4 год.</p> <p>4. В фахових періодичних виданнях (за останні 10 років) виявити публікації, в яких йдеться про соціологічні дослідження з проблем вивчення книги і читання – 4 год.</p> <p>5. Проблематика соціологічних досліджень на перспективу – 4 год.</p>	<p>Семінарське заняття, модульний контроль,</p>	<p>5x5= 25+ 10= 35</p>	<p>VI- VII</p>
7 семестр:		40 годин	60 балів

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни "Соціологія книги і читання" оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, набутих компетентностей; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	7	7
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	7	7
3	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	10	50
4	Робота на семінарському занятті	10	7	70
5	Модульна контрольна робота	25	2	50
6	Опрацювання фахових видань	10	1	10
За 7 семестр : 194 бали				

**Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS**

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: тести.

2) **За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; видавничою продукцією.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій; електронні варіанти підручників.
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт);

XI. Контрольні та Тестові питання

Модуль I.

1. Соціологія книги, соціологія читання як галузі соціології культури та їх системно-функціональні зв'язки.
2. Основні історичні етапи становлення предмета соціології книги.
3. Охарактеризувати сучасний етап книговидання в Україні та інших країнах світу (наводячи статистичні показники).
4. Освітні процеси першої половини XVII ст. та їх вплив на зростання друкованої продукції.
5. Соціологічний аналіз українського книговидання періоду українізації (20-ті роки XX ст.).
6. Соціологічний аналіз видань національної книги на початку XXI ст.
7. Соціологічні дослідження співробітників Кабінету вивчення книги й читача при УНІКу (1926-1930 рр.).
8. Основні напрямки вітчизняних соціологічних досліджень читання 70-80 років XXст.
9. Соціологічні служби при бібліотеках та їх діяльність.
10. Сучасні дослідники соціології книги.
11. Проблеми галузевої соціології досліджували:
12. З якого року виходить аналітичний бюлетень «Соціологічні дослідження 8 бібліотеках»
13. Назвати тему та роки проведення бібліотечних соціологічних досліджень в період з 1960 по 1990-ті роки
14. В якому році в Україні запровадили соціологічні служби при бібліотеках?
15. Хто є автором соціологічного дослідження «Український бібліотекар як читач початку XXI ст.»?
16. Сутність метода фокус-груп:
17. Які основні ознаки характеризують бюрократію?
18. Контент-аналіз.
19. Функції соціального прогнозування у сучасному суспільстві:
20. В яких документно-інформаційних установах проводять соціологічні дослідження?

Модуль II.

Скласти звіт за проведеним соціологічним дослідженням за однією обраних тем.

Теми для досліджень

1. Вивчення читацької аудиторії конкретної бібліотеки і думки читачів про діяльність цієї бібліотеки.
2. Вивчення читацьких інтересів дітей (віком 10-13 років).
3. Використання електронних форм довідково-бібліографічного обслуговування.
4. Використання Інтернету в бібліотеках.
5. Дослідження читацьких інтересів студентської молоді.
6. Дослідження книговидавничої діяльності одного з видавництв (за вибором студента).
7. Інформаційні потреби користувачів (науковців, службовців, пенсіонерів, бізнесменів, студентів, школярів).
8. Інформаційні потреби користувачів бібліотек та їх задоволення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Про інформацію від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №48.- Ст. 650.
2. Про захист інформації в автоматизованих системах від 5 липня 1994 р. / і Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - Ст. 650.
3. Про бібліотеки і бібліотечну справу від 27 січня 1995 р. // Бібл. вісті. - 1995.- №2. - С.1-5
4. Про видавничу справу від 5 червня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - 32. - Ст. 206.
5. Про Національну програму інформатизації від 4 лютого 1998 р. // Урядовий кур'єр- 1998.- 12 берез. -С. 9-12.
6. Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»; від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. - № 23. – Ст. 177.
7. Александрова О К. До питання розвитку соціологічної служби по вивченню читання в бібліотеках України /О. К Александрова //Соціологічні дослідження в бібліотеках: Інформ.-аналіт. бюл. -К.. 1994.-Вип. 8.-С. 5- 10.
8. Багрянцева Л. М. До питання впровадження моніторингу інформаційних потреб і запитів користувачів ХДНБ ім. В. Г. Короленка / Л. М. Багрянцева//Короленківські читання: матеріали наук.-практ.: конф. ХДНБ, 30 листоп. 2001 р.-Х-,2001/2-С 11-17.
9. Балака Д. А. Аналітичний та синтетичний метод вивчення читачівства/Д. А. Балака//Бібліологічні вісті. - 1926.- № I (10) -С. 16-36.
10. Балака Д. А. Библиологическая социология. Определение, предмет методы /Д А. Балака//Сов.библиография. - 1933. - Вып. 1-3.-С. 39-69.

11. Балака Д. А. Вивчення у країнського читача / Д. А. Балака // Бібл. журнал ВБУ. - 1925. - № 8-10. - С. 68-76.
12. Балака Д. А. Читатель и книга / Д. А. Балака // Красн. библиотечарь. - 1925. - № 10. - С. 103-107.
13. Батыгин Г. С. Лекции по методологии социологических исследований: учеб. для студ. гуманитарных вузов и аспирантов / Г. С. Батыгин. - М.; Аспект-Пресс. 1995. - 285 с.
14. Белановський С. А. Метод фокус-груп / С. А. Белановський. - М.: Магістр. 1998.-271 с.
15. Богуш Т. І. Про читання молодих робітників у бібліотеках: за матеріалами дослідження ДРБ УРСР ім. КПРС /Т. І. Богуш // 'Бібліотекознавство і бібліогр. - 1987. - Вип 27.-С 57-62.
16. Богуш Т. І. Читацькі потреби читачій обласного міста та їх задоволення в ОУНБ / Т. І. Богуш //Тези до XIX та XX звітних наук. конф. професорсько-викладацького складу та аспірантів інституту. - К.: КДІК, 1992. - Ч. 2. - С. 8-9.
17. Богуш Т. І. Деякі аспекти розпитку соціології читання з України / Т. І. Богуш, Т. І. Студенкова // Державні бібліотеки: сучасні проблеми і перспективи: зб. наук. пр. - К., 1993. - С. 41-48.
18. Бутенко И. А. Анкетный опрос как общение социолога с респондентами / И. А. Бутенко. - М: Высшая школа, 1989. - 175 с.
19. Бутенко И. А. Книга и чтение на исходе XX века: социологические аспекты / И. А. Бутенко. - М.: Наука, 1997.-140 с.
20. Бутенко И. А. Организация прикладного социологического исследования / И А. Бутенко. - М.: Тривала. 1998. - 226 с.
21. Гич Г. Витоки, сучасний стан та перспективи бібліотечної соціології / Г. Гич // Вісн. Книжк. палати. - 2003. — № 11. — С. 29-32.
22. Голобуцький П. В. Соціологічні аспекти українського кингодруку: історія і сучасність / П. В. Голобуцький // Проблеми соціології. - К.. 1992.-Вип. 1.
23. Грінченко Б. Кулішеві твори і сільські читачі / Б. Грінченко // Нова громада. - 1906. - № 6.-С. 68-83.
24. Грінченко Б. Перед широким світом/Б. Грінченко. -1С, 1907.-320с.
25. Грінчечко Б. Твори світової літератури на селі / Б. Грінченко і / Нова громада. - 1906. - № 12. - С. 85-95.
26. Гречихин А. А. Методика чтения и работа с книгой в книговедении / А. А. Гречихин. - М., 1980. -64 с.
27. Гроза О. Д. Сучасний читач обласної наукової бібліотеки та відповідність діяльності ОУНБ його запитам (за підсумками анкетування читачів у відділах обслуговування Чернівецької ОУНБ) / О. Д. Гроза // Соціологічні дослідження в бібліотеках: Інформ.. аналіт. бюлетень / ДБУ. - К., 1994 - Вип. 9. С. 9-14
28. Дзьобан О. Бібліотека Митрополита Андрія Шептицького у Львові/О. Дзьобан /Записки Львівської науковоїбібліотеки ім В. Стефаника – Львів, 2002. - Вип. 9/10. -С. 141-151.
29. Динамика чтения читательского спроса в централизованных библиотечных

- системах Української ССР в 1976-1977 гг.: научный отчет / ГРБ УССР им. КПСС. - К., 1980. - 10 с.
30. Довгань К. Кабінет вивчення книги і читача / К. Довгань // Бібліолог. вісті. - 1926. - №3. - С. 83.
  31. Житель села і культура (За матеріалами звіту про соціол. опитування) / Луганська ОУНБ // Соціол. дослідж. в б-ка.- 1996.-Вип. 16.-С. 6-10.
  32. Збірник робіт переможців Другого конкурсу на кращу науково- дослідну роботу серед обласних універсальних наукових бібліотек України / За ред. Т. Богуш. Л. Любзренко. В. Студенкова, З. І. Савіна. - К • НПБ України. 2003. - 132 с
  33. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ ст./О. І. Погорілий.- К , 1996. -С. 14-224.

Додаткова

1. Новальська Т. В. Український читач у бібліотекознавчих дослідженнях (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Монографія / Т.В. Новальська. – К., 2005. – 252 с.
2. Новальська Т. В. Читання як суспільне явище / Т.В. Новальська // Вісник КНУКіМ. – К., 1999. – Вип. 1. – С. 55–66. – Серія «Історія».
3. Новальська Т. В. Понятійний апарат читачезнавства як особливої галузі досліджень і знань / Т.В. Новальська // Питання культурології: Міжвід. зб. наук. ст. – К., 2002. – Вип. 18. – С. 43–49.
4. Новальська Т. В. Сучасні тенденції навчального курсу «Інформаційний сервіс» / Т.В. Новальська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2002. – Вип. 9. – С. 144–150.
5. Новальська Т. В. Читання в Україні в новому столітті / Т.В. Новальська // Вісн. Книжк. палати. – 2002. – № 12. – С. 21–24.
6. Новальська Т. В. Деякі аспекти історії українського читача в працях С. Сірополка / Т.В. Новальська // Наук. записки з української історії: Зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, – 2003. – Вип. 14. – С. 331–337.
7. Новальська Т. В. Читацька активність бібліотекарів як фактор підвищення їхнього професійного іміджу // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2003. – Вип.. 11. – С. 275–284.
8. Новальська Т. В. Дослідження читання бібліотечних працівників України (20–80-ті роки ХХ ст.) // Вісн. Книжк. палати. – 2003. – № 10. – С. 19–22.
9. Новальська Т. В. Підвищення фахового рівня бібліотечних працівників України (на матеріалах досліджень професійного читання у 90-ті рр. ХХ ст.) // Вісн. Книжк. палати. – 2003. – № 11. – С. 17–19.
10. Новальська Т. В. Вплив особистісного читання бібліотекарів на рівень професійної компетентності / Т.В. Новальська // Вісн. Книжк. палати. – 2003. – № 12. – С. 21–24.
11. Новальська Т. В. УНІК – перша науково-дослідна установа з вивчення проблем українського читачезнавства / Т.В. Новальська // Бібл. вісн. – 2004. – № 1. – С. 36–39.
12. Новальська Т. В. Читачезнавчі ідеї у творчій спадщині Бориса Грінченка / Т.В. Новальська // Бібл. планета. – 2004. – № 1. – С. 19–21.

13. Новальська Т. В. Українські просвітяни про вивчення «читача з народу» / Т.В. Новальська // Бібл. вісн. – 2004. – № 3. – С. 34–38.
14. Новальська Т. В. Про читання бібліотекарів на початку ХХІ ст. / Т.В. Новальська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 2. – С. 45–49.
15. Новальська Т. В. Витоки формування теоретичних засад вивчення читачів / Т.В. Новальська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 3. – С. 19–24.
16. Новальська Т. В. Новий погляд на місце українського читачезнавства в системі суспільних наук / Т.В. Новальська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2004. – Вип. 13. – С. 394–401.
17. Новальська Т. В. Спроба статистичного аналізу читацького контингенту та наукової тематики досліджень Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (за матеріалами архіву ІР НБУВ) / Т.В. Новальська // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2004. – Вип. 9. – С. 232–237.
18. Новальська Т. В. Від роздумів до практичних дій. (З історії вивчення українського читача наприкінці ХІХ ст.) / Т.В. Новальська // Наук. зап. з української історії: Зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2005. – Вип. 17. – С. 81–85.
19. Новальська Т. В. Теоретична база бібліотекознавства в історичному контексті / Т.В. Новальська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2005. – Вип. 14. – С. 291–301.
20. Новальська Т. В. Визначна віха в історії бібліотечної справи (Перший Всеросійський з'їзд з бібліотечної справи 1911 р.) // Бібл. вісн. – 2005. – № 4. – С. 17–22.
21. Новальська Т. В. Звіти міських публічних бібліотек Наддніпрянської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. як джерело вивчення складу читачів / Т.В. Новальська // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвідомчий зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 7. – С. 155–167.
22. Новальська Т. В. Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря з читачами / Т.В. Новальська // Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє: Зб. статей. – К., 1997. – С. 110–115.
23. Новальська Т.В. Розробка методик соціологічних досліджень співробітниками бібліотечно-архівного відділу / Т.В. Новальська // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби визвольних змагань (1917–1921 рр.): Зб. наук. праць. – К., 1998. – С. 99–103.
24. Новальська Т. В. Сучасна термінологія і типологія в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні / Т.В. Новальська // Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні: Зб. наук. праць. – К., 2000. – Вип. 2. – С. 72–78.
25. Новальська Т.В. Етапи вивчення читачів і читання в Україні / Т.В. Новальська // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики: Зб. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. – К., 2004. – С. 84–86.